

Siba Antal

VÉGRE!

LVIII. évfolyam, 15. szám, 2014. április 11.

Ahogy kívülről látom, a magyar Pulitzer-émlékdíj bizottság egyik nagy gondja, hogy szinte minden komoly teljesítményt nyújtó újságíró és médiaműhely díjazott lett az idők során, a sajtó pedig az utóbbi időkben nem gazdagodik, hanem szürkül. Ez sem igaz így, ez inkább a hagyományos sajtóra igaz, a nyomtatott sajtóban nem sok változás van, a televíziózásban és a rádiózásban szintén nincs: megszokott lapok és csatornák bejáratott emberei csinálják jó-rossz színvonalon azt, amit kell. Változás talán az internetes médiában történik, ez a sáv soha eddig nem látott lehetőséget ad mindenkinek, aki újságírással óhajt foglalkozni, meg annak is, aki nem. Kicsit ellentmondásos, hogy az új terepet és lehetőséget kínáló internetes sajtóban is jelentősnek mondható szerepet visznek azok, akik amúgy a túl sok változást momentán nem hozó hagyományos sajtóból rándulnak át az internetre, és, furcsa módon, magukkal cipelik azt a gyakorlatot, rutint és megszokottságot, ami pedig épp a hagyományos sajtó sajátja, és ahonnét valamilyen oknál fogva jönnek. Nem azt mondom, hogy a magyar elektronikus újságírást ugyanazok művelik, akik a hagyományos lapokat írják, de ilyen tendencia létezik, a hangadók sokszor ugyanazok.

Ez bizonyos értelemben hasonlatos ahhoz a történelmi folyamathoz, amikor a Kelet-Európából Amerikába, vagyis a szabad Újvilágba bevándorló tömegek megérkezésük után nyomban kialakították a maguk félféudális viszonyait, mintegy becipelték azt, ami elől pedig épp hogy menekültek. Az ottani hatóságoknak jelentős áldozatokat kellett hozniuk, hogy megszüntessék ezeket a lehetetlen helyzeteket.

Hogy ennek így nem sok értelme van, az biztos. A televíziózásnak például valószínűleg a televíziózásban kellene megújítania saját magát, mert hiába jelennek meg internetes felületeken videotartalmak, az nem új médiaminőség vagy műfaj, hanem a szokottól eltérő helyen, rosszul, kis méretben látható film. Nem egyéb.

Hogy van lehetőség saját műfajon belüli megújulásra, azt az *On the Spot* két munkatársa, Cseke Eszter és S. Takács András filmjei bizonyítják. Időről időre megjelennek filmjeik, hol éhségövezetektől, hol háborús helyszínekről, hol a világ leggazdagabb fogyasztói helyszíneiről. Az Arany Nimfa- és Pulitzer-éremdíjas *On the Spot* legújabb filmjében például nemcsak Augusto Pinochet, Idi Amin Dada és Fidel Castro gyerekei szerepelnek: Cseke Eszter és S. Takács András exkluzív interjút készített a legfontosabb burmai politikussal, a Béke Nobel-díjas Ang Szan Szú Csíval.

Sikerüket valószínűleg – a magukkal hozott tehetségen kívül – az érdeklődés és az intakt, természetes kíváncsiság alapozza meg, s talán az a tény, hogy ketten, egy férfi és egy nő – mint emberpár – nehezen megközelíthető helyekre is könnyebb bebocsátást nyernek, mint mások. Nem tudom, van-e ilyen szempont, de esetükben mintha lenne. Nehéz helyzetekben észrevétlen képesek egymás segítségére lenni úgy, hogy azt a környezetükben lévő akadékoskodók észre sem veszik, legyen az az egyiptomi halottváros vagy az indiai szegénynegyed.

A filmkockákon uralkodnak a szemek és a kezek. Rengeteg kamerába néző szempár, a velük harmóniában lévő kézmozgás, és egyszerű dolgokról beszélnek. Pontosabban, a néző számára hihetetlen történeteket mesélnek, de mert számukra mindennapos élmény, természetesen mondják, sőt, érzelemmentesen. „Szörnyű dolgokat észlelünk éjjelente – mondja az arab halottváros egyik lakója. – Amikor olyan halottat hoznak, amelyik meggyilkolása előtt sikított, tíz napig sikítást hallunk, ha tűzhalált halt, fölgyullad a koporsója.” Hihető? Nem tudni, de aki mondja, biztosan nem hazudik.

Aki nézi ezeket a filmeket, irigykedik, pedig mindenki ezzel a szándékkal, ilyen tervekkel indul a pályán. „Én újságíró akartam lenni már zsenge ifjúkoromban – írja Kardos G. György *Ez is én vagyok* című kötetének hátsó borítóján. – Ezt úgy képzeltem el, hogy van egy igazolványom, amelynek birtokában mindenhova beengednek, a színházi titkár a megszokott páholyomhoz vezet, és a kalauz szalutál, amikor felmutatom a szabadjegyemet. És mindenütt – kávéházban, borbélynál – szerkesztő úrnak szólítanak.” „Tömeg van, tanácstalan emberek zajonganak, történt valami, amit azonban kordonnal választanak le a kíváncsiskodók elől. Ekkor én előveszem az igazolványomat, szabad?, tessékelem odébb a báméskodókat, átlépek a kordonon, és megírom, hogy mi történt.”

Ma a legtöbb újságíró régen nem lép át kordonon, ül a stúdióban, és várja, hogy betelefonáljanak. Persze ez egy másik műfaj. Az *On the Spot* riporterei, amellet, hogy közel hozzák a világ eldugott, rettenetes vagy épp csodálnivaló részeit, azt bizonyítják, hogy a sajtó hagyományos eszközeivel mennyi mindent meg lehet tenni, visszaszerezve ezzel valamit a magyar sajtó egykori hiteléből.

(A Pulitzer-émlékdíjas On The Spot készítői: Cseke Eszter és S. Takács András)